

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	7	5	3	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A. / B.Sc. (General) 6th Semester

(2056)

POLITICAL SCIENCE

Paper : International Politics : Theory & Practice

(In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- Attempt **five** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting **one** question from each Unit. Each question carries 18 marks.

1. Write short notes on any **nine** of the following in about **10-20** words. Each question carries **2** marks.

- (a) Define Idealism in International Politics.
- (b) What is Cobweb model of International Relations?
- (c) Define security dilemma in International Politics.
- (d) Two Assumptions of Idealist Approach.
- (e) Define Realist approach to International Politics.

- (f) What are intangible sources of National Power?
- (g) What is Balance of Power in International Politics?
- (h) Any two assumptions of Classical Realist approach to International Politics.
- (i) Define Collective Security System in International Politics.
- (j) Who is the precursor of idealism in International Politics?
- (k) Define Unipolarity in International Politics.
- (l) What is South-South cooperation?
- (m) What is Brexit?
- (n) Write down two objectives of European Union.
- (o) What is the role of hegemon in Unipolar World?

UNIT-I

- 2. Define International Politics. Critically analyze its nature and scope.
- 3. Critically analyze the idealist approach to International Politics.

UNIT-II

- 4. Define National Power. Discuss its various elements.
- 5. Critically analyze the principles, objectives and challenges of Collective Security.

UNIT-III

6. What is Multipolarity? Discuss the various features of a Multipolar world.
7. Critically analyze the nature of the emerging World Order.

UNIT-IV

8. Discuss the various factors which constrain the role of SAARC as a regional organization.
9. Discuss the reasons for the failure of the demand for NIEO.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनना है, प्रत्येक प्रश्न 18 अंकों का है।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ पर लगभग 10-20 शब्दों में संक्षिप्त टिप्पणी लिखें। प्रत्येक प्रश्न 2 अंकों का है:
 - (a) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में आदर्शवाद को परिभाषित करें।
 - (b) अंतर्राष्ट्रीय संबंधों का कोबवेब मॉडल क्या है?
 - (c) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में सुरक्षा दुविधा को परिभाषित करें।
 - (d) आदर्शवादी दृष्टिकोण की दो मान्यताएँ।

- (e) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति के यथार्थवादी दृष्टिकोण को परिभाषित करें।
- (f) राष्ट्रीय शक्ति के अमूर्त स्रोत क्या हैं?
- (g) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में शक्ति का संतुलन क्या है?
- (h) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति के शास्त्रीय यथार्थवादी दृष्टिकोण की कोई दो मान्यताएँ?
- (i) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में सामूहिक सुरक्षा प्रणाली को परिभाषित कीजिए।
- (j) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में आदर्शवाद का अग्रदूत कौन है?
- (k) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में एकध्रुवीयता को परिभाषित कीजिए।
- (l) दक्षिण-दक्षिण सहयोग क्या है?
- (m) ब्रेक्सिट क्या है?
- (n) यूरोपीय संघ के दो उद्देश्य लिखिए।
- (o) एकध्रुवीय विश्व में आधिपत्य की क्या भूमिका है?

यूनिट-I

- अंतर्राष्ट्रीय राजनीति को परिभाषित कीजिए। इसकी प्रकृति और दायरे का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए।
- अंतर्राष्ट्रीय राजनीति के आदर्शवादी दृष्टिकोण का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए।

यूनिट-II

- राष्ट्रीय शक्ति को परिभाषित कीजिए। इसके विभिन्न तत्वों पर चर्चा कीजिए।

5. सामूहिक सुरक्षा के सिद्धांतों, उद्देश्यों और चुनौतियों का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए।

यूनिट-III

6. बहुध्रुवीयता क्या है? बहुध्रुवीय विश्व की विभिन्न विशेषताओं पर चर्चा कीजिए।
7. उभरती हुई विश्व व्यवस्था की प्रकृति का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए।

यूनिट-IV

8. क्षेत्रीय संगठन के रूप में SAARC की भूमिका को सीमित करने वाले विभिन्न कारकों पर चर्चा कीजिए।
9. NIEO की मांग की विफलता के कारणों पर चर्चा कीजिए।

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- कुल पੰज ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਂ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ :
- (a) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (b) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕੋਬਵੈਬ ਮਾਡਲ ਕੀ ਹੈ ?
- (c) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

- (d) ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਨਾਵਾਂ।
- (e) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (f) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਮੂਰਤ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ ?
- (g) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀ ਹੈ ?
- (h) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਧਾਰਨਾਵਾਂ।
- (i) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (j) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦਾ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਕੌਣ ਹੈ ?
- (k) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕਧਰੁਵੀਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (l) ਦੱਖਣ-ਦੱਖਣੀ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀ ਹੈ ?
- (m) Brexit ਕੀ ਹੈ ?
- (n) ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
- (o) ਇੱਕਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਹੇਜੀਮਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
3. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਬਹੁਪਰੁਵੀਤਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇੱਕ ਬਹੁਪਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਖੇਤਰੀ ਸੰਗਠਨ ਵਜੋਂ SAARC ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ
9. NIEO ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।